

CERNUELLA JONICA (MOUSSON, 1854) IN NEDERLAND;
TWEE NIEUWE VINDPLAATSEN

door

R.H. de Bruyne

Tot voor kort was de enige in Nederland gelegen vindplaats van de landslak Cernuella jonica (Mousson, 1854) een stukje duinterrein ten noorden van Zandvoort (De Bruyne, 1986). Op die plek is de soort tussen 1984 en 1988 regelmatig levend waargenomen. In de tweede helft van 1987 leek de populatie in aantal af te nemen, waardoor het voortbestaan van C. jonica in ons land onzeker werd. Met de ontdekking van twee andere vindplaatsen, beide in de provincie Noord-Holland, lijkt het voortbestaan voorlopig gewaarborgd.

De eerste nieuwe vindplaats is gelegen in een plantsoen aan de oostkant van Haarlem (EIS-matrix 16.5 x 13.3). Op 2 augustus 1987 trof R.A. Bank in een struweel aan de oostelijke zijde van het Reinaldapark (Fuikvaartweg) enige tientallen levende exemplaren van C. jonica aan. De populatie was verspreid over slechts enkele vierkante meters. Aangezien het Reinaldapark pas is aangelegd (1984-85) en C. jonica voordien nooit op deze plaats is aangetoond, kan hier alleen sprake zijn van aanvoer met bijvoorbeeld planten of grond voor het plantsoen. De enige begeleidende molluskensoort in het Reinaldapark was Trichia hispida (Linnaeus, 1758).

De tweede nieuwe vindplaats werd ontdekt tijdens de in 1988 gestarte landslakken-inventarisatie in de Amsterdamse waterleidingduinen. Op 25 april 1988 werden in een duinpan aan de noordwestkant van het gebied een vijftal lege huisjes van C. jonica aangetroffen. Een daaropvolgende speurtocht naar levende dieren bracht aan het licht, dat op een duinterrein direct grenzend aan de waterleidingduinen een flinke populatie van de soort voorkwam. Het betreffende terrein is gelegen aan de zuidkant van Zandvoort en wordt begrensd door de Cort v.d. Lindenstraat en de Zwaanstraat (EIS-matrix 16.7 x 12.4, AWD. kaartvak 96/486). C. jonica komt hier voor tussen gras en planten aan de zuidkant van duintjes en in vochtige duinpannen. Op 7 mei 1988 werden in een vrij dicht begroeide duinpan binnen een uur 53 levende dieren geteld, waarvan ongeveer de helft volwassen. Het gebied, waarbinnen levende exemplaren werden aangetroffen, is ongeveer vijfhonderd vierkante meter groot. Daarbuiten werden alleen sporadisch lege huisjes gevonden.

Tussen deze vindplaats en die ten noorden van Zandvoort bestaat een aantal overeenkomsten. Beide terreinen liggen niet ver verwijderd van de zeereep en bestaan uit open, grotendeels spaarzaam begroeid duinterrein. Er is in beide gebieden sprake van duidelijke menselijke invloed en de terreinen zijn sterk betreden. In het ene geval speelt daarbij het circuit van Zandvoort een rol, in het andere de aanwezigheid van een aantal volkstuintjes en de vrije toegankelijkheid. Overeenkomsten zijn ook te vinden in de

begeleidende molluskenfauna. Behalve de voor de vindplaats ten noorden van Zandvoort al genoemde soorten, (Ceruella neglecta (Draparnaud, 1805), Candidula intersecta (Poiret, 1801), Helix aspersa Müller, 1774, Succinella oblonga Draparnaud, 1801, Pupilla muscorum (Linnaeus, 1758) en Vitrina pellucida (Müller, 1774)) werden tijdens later onderzoek nog de volgende soorten in beide gebieden gevonden: Cochlicopa lubricella (Porro, 1837), Vallonia excentrica Sterki, 1892, Discus rotundatus (Müller, 1774), Helicella itala (Linnaeus, 1758) -alleen lege huisjes-, Oxychilus draparnaudi (Beck, 1837), Clausilia bidentata (Ström, 1765) en Cepaea nemoralis (Linnaeus, 1758). Ten zuiden van Zandvoort bovendien nog de soorten: Cochlicopa lubrica (Müller, 1774), Vallonia pulchella (Müller, 1774), Zonitoides nitidus (Müller, 1774) en enkele nog niet nader gedetermineerde naaktslakken.

Binnen de omheining van de waterleidingduinen werden van C. jonica behalve de al genoemde lege huisjes, nog eens zeven volwassen exemplaren gevonden, samen met drie levende jonge dieren. Mogelijk heeft de beperkte verspreiding van de soort in de waterleidingduinen te maken met de dichtere begroeiing. Het gebied is bovendien duidelijk minder betreden als gevolg van de strengere toegangsregels voor het publiek. Misschien kan het interessant blijken, de verspreiding van de soort in dit deel van de waterleidingduinen te volgen, wanneer als gevolg van het geplande beweidingsproject de begroeiing minder dicht wordt en er meer betreding plaatsvindt.

Met dank aan R.A. Bank voor het verstrekken van gegevens.

Literatuur

BRUYNE, R.H. DE, 1986. Ceruella jonica (Mousson, 1854) (Gastropoda: Helicidae: Helicellinae) een voor Nederland nieuwe landslak. - Basteria, 50(1-3): 65-67.

TE KOOP

Enkele recente en fossiele malacologische werken (o.a. Nordsieck, Woodward, Parenzan), tevens diverse kleinere publicaties. Basteria vanaf 1952 en Correspondentieblad vanaf 1984. Twee houten kantoorkasten met afdekglasplaten. (tel. 070-253274)

Basteria, 41 t/m 52, waarvan 41 t/m 48 en suppl. 47/48 zijn ingebonden (f 275,=). Correspondentieblad nr. 180 t/m 245, waarvan 216 t/m 227 (jaargang 1984 en 1985) op dezelfde wijze zijn ingebonden als de Basteria's (f 100,=). F. van Bommel (tel. 010-4152430).

Graag vóór 1 april uw bijdrage voor het

mei - nummer